

Một số biện pháp giáo dục giá trị di sản văn hóa cho sinh viên trong giai đoạn hội nhập quốc tế

Nguyễn Thị Nụ*, Vũ Thị Ngọc Bích*; Nguyễn Quỳnh Anh*; Đặng Thùy Biên*

*ThS. Trường CĐSP Cao Bằng

Received: 26/6/2024; Accepted: 26/7/2024; Published: 14/8/2024

Abstract: Education on the value of cultural heritage for students is a purposeful and planned process. In this process, under the leading role of educators, students actively and proactively receive influences to develop correct awareness and understanding of the value of cultural heritage. This, in turn, fosters positive attitudes and behaviors toward protecting and promoting the value of local and national cultural heritage. To better implement the process of educating students about the value of cultural heritage, it is essential to effectively apply various measures with coordination and correlation between them.

Keywords: Cultural heritage value education, educators, students, extracurricular activities, cultural heritage value education measures.

I. Mở đầu

Di sản văn hóa (DSVH) Việt Nam là những kết tinh từ sự sáng tạo văn hóa của cộng đồng các dân tộc anh em, trải qua một quá trình lịch sử lâu đời được trao truyền, kế thừa và tái tạo, sáng tạo qua nhiều thế hệ cho tới ngày nay, đó cũng là những giá trị được sáng tạo nên từ việc học hỏi, giao lưu và kế thừa nền văn minh của nhân loại. DSVH Việt Nam có sức sống mạnh mẽ và có những tác động, ảnh hưởng lớn đến đời sống tinh thần, đến sự phát triển kinh tế, văn hóa xã hội của đất nước. Việc bảo tồn và phát huy các DSVH luôn được Đảng và Nhà nước ta quan tâm đặt lên hàng đầu vì trong DSVH thể hiện những tinh hoa văn hóa, những giá trị cốt lõi nhất của dân tộc. Thực tế hiện nay Việt Nam ngày càng có nhiều các di sản được thế giới công nhận, nhưng đi cùng với nó là sự xuống cấp, sự biến dạng theo chiều hướng tiêu cực của một số DSVH, mặt khác SV nhìn chung còn thiếu hiểu biết, không quan tâm đến những giá trị các DSVH của địa phương, đất nước vì vậy việc giáo dục giá trị DSVH cho SV là điều hết sức cần thiết. Xuất phát từ những lý do trên, chúng tôi đã lựa chọn vấn đề nghiên cứu “Một số biện pháp giáo dục giá trị Di sản văn hóa (GDGTDSVH) cho SV” để nghiên cứu với mong muốn qua đây có thể đề xuất một số biện pháp GDGTDSVH cho SV làm vấn đề nghiên cứu.

2. Nội dung và kết quả nghiên cứu

2.1. Một số khái niệm công cụ

2.1.1. Di sản văn hóa:

DSVH là những giá trị văn hóa đặc biệt bền vững vì nó vượt qua được sự thâm định khắc khe của cả cộng đồng người trong một thời gian lịch sử lâu dài.

2.1.2. Giá trị di sản văn hóa: là mặt ý nghĩa tích cực, tốt đẹp, đáng quý, có ích của di sản văn hóa, là hệ thống những đánh giá của xã hội về di sản trên các mặt văn hóa, lịch sử, khoa học, nghệ thuật, tinh thần. Giá trị của DSVH là sự kết tinh giá trị văn hóa, bản sắc văn hóa, truyền thống của dân tộc, cộng đồng. Một DSVH có thể chứa đựng nhiều giá trị khác nhau, tuy nhiên giá trị cơ bản được quan tâm khi đánh giá về DSVH là giá trị lịch sử, văn hóa, khoa học.

2.1.3. Giáo dục GTDSVH cho sinh viên

Là một quá trình có mục đích, có kế hoạch. Trong đó, dưới vai trò chủ đạo của nhà giáo dục, đối tượng giáo dục tích cực, chủ động tiếp nhận những tác động để có nhận thức, hiểu biết đúng đắn về giá trị của DSVH từ đó có thái độ, hành vi tích cực trong việc bảo vệ, phát huy giá trị DSVH của địa phương, đất nước. Mục đích cuối cùng của giáo dục giá trị DSVH là tạo ra sự thống nhất giữa: nhận thức - thái độ - hành vi của đối tượng giáo dục đối với các di sản văn hóa.

2.2. Một số Biện pháp GDGTDSVH cho SV

2.2.1. Tích hợp GDGTDSVH cho sinh viên thông qua HĐGDNGLL

Biện pháp này là thông qua tổ chức HĐGDNGLL, GV chủ động lựa chọn nội dung GDGT DSVH phù hợp với chủ đề vào thực hiện nhằm đạt được những mục tiêu của HĐGDNGLL nói chung và mục tiêu GDGTDSVH nói riêng. Những chủ đề này được tổ chức với các hình thức phong phú, đa dạng phù hợp với điều kiện của nhà trường.

Nội dung và cách thực hiện biện pháp

* Tích hợp mục tiêu giáo dục GTDSVH vào mục

tiêu HĐGDNGLL

-GV cần quan tâm là tích hợp mục tiêu về giáo dục GTDSVH với mục tiêu của HĐGDNGLL. Mục tiêu của HĐGDNGLL cho SV đã được hoạch định trong chương trình, nhiệm vụ môn học và các kế hoạch tổ chức HĐGDNGLL, do vậy GV cần phân tích kỹ mục tiêu, đặc biệt là mục tiêu của mỗi nội dung chủ đề trong chương trình HĐGDNGLL phù hợp với GDGTDSVH làm cơ sở cho việc tích hợp nội dung này.

* Thiết kế các hoạt động GDGTDSVH tương ứng với HĐGDNGLL

GV thiết kế các hoạt động GDGTDSVH phù hợp với chủ đề của HĐGDNGLL. Về bản chất là tích hợp nội dung GDGTDSVH vào nội dung HĐGDNGLL cho SV.

Thiết kế hoạt động giáo dục GTDSVH phù hợp với các chủ đề của HĐGDNGLL được thực hiện theo các bước sau:

- Phân tích kế hoạch chương trình HĐGDNGLL để xác định những chủ đề nào của chương trình có thể thiết kế được các hoạt động về GDGTDSVH.

Sử dụng linh hoạt các loại hình hoạt động, các hình thức tổ chức HĐGDNGLL để thực hiện mục tiêu tích hợp GDGTDSVH

GV lựa chọn hình thức tổ chức các hoạt động theo các nội dung, chương trình theo hướng phong phú, đa dạng.

GV thiết kế các hình thức tổ chức để thực hiện các dạng hoạt động chính được xác định trong chương trình HĐGDNGLL.

* Kỉ niệm ngày thành lập Đoàn thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh 26/3:

* Kỉ niệm ngày 19/5

* Kỉ niệm ngày thương binh liệt sĩ 27/7.

2.2.2. Truyền thông nâng cao nhận thức về GDGTDSVH cho SV

Biện pháp này nhằm nâng cao nhận thức cho SV về DSVH Việt Nam và DSVH địa phương; những quan điểm chỉ đạo của Đảng, nhà nước về giáo dục đạo đức, giáo dục GT DSVH cho SV; nhận thức về lý luận giáo dục GTDSVH cho SV.

Nội dung và cách thực hiện biện pháp

Nhà trường xây dựng kế hoạch nâng cao nhận thức cho CBQL, GV và SV nhằm khích lệ họ tích cực tham gia, tổ chức GDGTDSVH cho SV.

Tổ chức thường xuyên, định kì các hoạt động GDGTDSVH phong phú, đa dạng, với các hình thức *tuyên truyền, trao đổi, nói chuyện, tập huấn, học tập*

kinh nghiệm, báo cáo, thảo luận chuyên đề về những nội dung trên cho SV và GV tham gia.

Giao nhiệm vụ và khuyến khích sáng tạo của tổ chức Đoàn TNCS Hồ Chí Minh, Hội SV của trường..

Xây dựng lực lượng tổ chức hoạt động trong và ngoài nhà trường. Phát huy vai trò tiên phong của Đoàn thanh niên trong xây dựng kế hoạch và tổ chức thực hiện. Phát huy tính chủ thể trong hoạt động của SV.

Liên kết với cơ quan văn hóa ở địa phương để tranh thủ sự giúp đỡ về nhân lực, các điều kiện khác nhằm đảm bảo tổ chức hiệu quả hoạt động.

Các định hướng về mô hình tổ chức là: Thực tế, tham quan lễ hội truyền thống của địa phương; Tuyên truyền, cổ động về giữ gìn và phát huy các GTDSVH;

- Tổ chức giao lưu văn hoá, văn nghệ giữa các khoa, các khối - lớp SV trong trường gắn với đặc trưng văn hoá địa phương và văn hoá Việt Nam;

- Hoạt động thực hành, thực tế của SV tại các trường phổ thông, về tuyên truyền, giáo dục GTDSVH thông qua tổ chức HĐGDNGLL trong đợt thực tập sư phạm.

- Tổ chức hoạt động CLB nghệ thuật, CLB sưu tầm và lưu giữ các GTVH vật chất, văn hóa tinh thần của dân tộc tại địa phương.

- Thi tìm hiểu và thể hiện về các DSVH; tổ chức triển lãm (tranh ảnh, truyện, thơ), hội chợ theo các chủ đề GD GTDSVH. Các hoạt động sáng tạo theo truyền thống văn hóa của làng nghề và nghệ nhân của địa phương.

2.3.3. Đa dạng hóa các hình thức và phương pháp đảm bảo giáo dục giá trị di sản văn hóa trong nhà trường thông qua hoạt động trải nghiệm.

GV cần căn cứ vào kế hoạch tổ chức các hoạt động giáo dục trải nghiệm của nhà trường để xây dựng các hoạt động trải nghiệm lấy GDGTDSVH làm chủ đề hay mục tiêu của hoạt động. Từ kế hoạch đã được định hướng GV xác định các nội dung hoạt động, nội dung hoạt động được thể hiện qua các chủ đề hoạt động.

Khi thiết kế nội dung, chủ đề của hoạt động trải nghiệm sáng tạo với mục đích GDGTDSVH cho SV, GV cần căn cứ vào những yếu tố sau:

- Căn cứ vào cơ sở lý luận về hoạt động trải nghiệm sáng tạo (bản chất, đặc điểm, phương pháp, hình thức tổ chức, điều kiện thực hiện hoạt động).

- Căn cứ vào đặc điểm, điều kiện của các DSVH

trong tình để thiết kế, tổ chức các hoạt động.

- Căn cứ vào trình độ, đặc điểm chung về nhận thức của Sinh viên.

Sau khi xác định nội dung của hoạt động GV thiết kế hoạt động theo qui trình thiết kế một hoạt động giáo dục bao gồm: xác định mục tiêu giáo dục, phương pháp, hình thức tổ chức, đơn vị phối hợp, chuẩn bị của GV, SV, những điều kiện về cơ sở vật chất, tài chính để tổ chức hoạt động....Kế hoạch hoạt động phải được phê duyệt của nhà trường.

Theo mô hình tổ chức hoạt động trải nghiệm của Hàn Quốc, hoạt động này bao gồm: hoạt động tự chủ, hoạt động câu lạc bộ, hoạt động từ thiện, hoạt động định hướng. Nhóm nghiên cứu đề xuất các hoạt động trải nghiệm để GDGTDSVH cho SV theo hướng này:

+ Hoạt động tự chủ: bao gồm các hoạt động thích ứng, hoạt động tổ chức sự kiện, hoạt động sáng tạo đặc biệt.

+ Hoạt động câu lạc bộ: GV phối hợp với các lực lượng trong nhà trường tổ chức thành lập các câu lạc bộ về DSVH hay đưa nội dung về DSVH là một nội dung trong hoạt động của câu lạc bộ.

+ Hoạt động từ thiện: Gắn với nội dung giáo dục giá trị DSVH cho SV.

+ Hoạt động định hướng: Hoạt động này bao gồm các hoạt động trải nghiệm về nghề nghiệp, hoạt động tìm hiểu về bản thân. Đặc biệt đối với SV, hoạt động trải nghiệm nghề nghiệp là rất quan trọng.

Bên cạnh các hoạt động theo hướng trên GV có thể phối hợp với các lực lượng trong nhà trường tổ chức các hoạt động trải nghiệm sáng tạo khác cho SV theo nhiều hình thức phong phú, đa dạng khác nhau như tổ chức trò chơi, tổ chức diễn đàn trao đổi về DSVH, tổ chức các cuộc thi, hội thi tìm hiểu về DSVH tiêu biểu của địa phương, đất nước, tổ chức tham quan các DSVH, di tích lịch sử văn hóa, tham quan bảo tàng, du lịch truyền thống, hoạt động tình nguyện, hoạt động lao động công ích...

2.3.4. Tăng cường đầu tư CSVC, kinh phí để tổ chức các hoạt động giáo dục giá trị DSVH cho Sinh viên

Mục tiêu của biện pháp này là nhà trường cần tăng cường các nguồn lực về CSVC, tài chính hỗ trợ cho quá trình tổ chức các hoạt động dạy học, giáo dục về GTDSVH để hoạt động này được diễn ra thuận lợi và có hiệu quả tốt.

Nội dung biện pháp

Bằng các biện pháp cụ thể, nhà trường tăng cường vốn đầu tư về kinh phí, phương tiện, cơ sở vật chất, thời gian, không gian và khai thác, sử dụng hiệu quả các điều kiện về cơ sở vật chất, nguồn tài chính

để tổ chức có chất lượng các hoạt động giáo dục về GTDSVH cho SV.

Cách thức tiến hành

GV tận dụng tối đa nguồn lực của nhà trường để thực hiện các hoạt động dạy học, giáo dục giá trị DSVH cho SV.

Lãnh đạo nhà trường có các biện pháp quản lý để GV, các lực lượng giáo dục khai thác và sử dụng hiệu quả, triệt để các không gian giáo dục, phương tiện thiết bị hiện có như hội trường, lớp học, nhà đa năng, phòng truyền thống, vườn trường, sân tập thể dục thể thao....cho hoạt động giáo dục trong đó bao gồm hoạt động GDGTDSVH cho SV.

Tăng thêm nguồn kinh phí để mua sắm các phương tiện dạy học phục vụ đủ cho nhu cầu sử dụng của GV như máy chiếu, mô hình, tranh ảnh.

Cán bộ quản lý, cán bộ Đoàn Thanh niên - Hội SV, GV cần tích cực huy động sự tài trợ về kinh phí, các phương tiện từ các lực lượng xã hội tại địa phương như các doanh nghiệp, các tổ chức xã hội, các tổ chức hoạt động về văn hóa nghệ thuật, ...để tranh thủ kịp thời sự hỗ trợ của các nguồn lực bên ngoài trong quá trình tổ chức GDGTDSVH cho SV.

Tăng cường xây dựng và hoàn thiện các nguồn tài liệu tham khảo, tài liệu truyền truyền về các DSVH của thế giới, đất nước, địa phương, cộng đồng cho thư viện, phòng truyền thống của nhà trường. Đây là nguồn tài liệu tham khảo quan trọng cho GV và SV trong khi thực hiện các nhiệm vụ GDGTDSVH.

3. Kết luận

DSVH là sản phẩm tinh thần, vật chất có giá trị lịch sử, văn hóa, khoa học, được lưu truyền từ thế hệ này qua thế hệ khác. DSVH không chỉ có ý nghĩa đối với sự phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội của đất nước mà còn có ý nghĩa trong dạy học, giáo dục SV. Giáo dục giá trị DSVH dưới vai trò chủ đạo của nhà giáo dục, đối tượng giáo dục tích cực, chủ động tiếp nhận những tác động để có nhận thức, hiểu biết đúng đắn về giá trị của DSVH từ đó có thái độ, hành vi tích cực trong việc bảo vệ, phát huy giá trị DSVH của địa phương, đất nước.

Tài liệu tham khảo

1. Quốc hội (2009), *Luật sửa đổi bổ sung một số điều của Luật Di sản văn hóa*, Luật số 32/2009/QH12 (www.moj.gov.vn).

2. UNESCO (2001), *Tuyên bố toàn cầu về sự đa dạng văn hóa*, Hội nghị quốc tế do UNESCO.

3. Hoàng Vinh, (1997), *Một số vấn đề bảo tồn và phát triển di sản văn hoá dân tộc*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.